

Starożytność

Uważa się, że uroczystość Wszystkich Świętych wywodzi się ze wspominania w jednym, wybranym dniu, wszystkich męczenników chrześcijańskich. Obchody takie, w różnych Kościołach wschodnich prowincji Cesarstwa Rzymskiego, wprowadzano w IV wieku. Ich daty były zróżnicowane lokalnie, ale najczęściej przypadały w okresie Wielkanocy. Efrem Syryjczyk zanotował, że w połowie IV wieku, w Edessie obchodzono wspomnienie wszystkich męczenników 13 maja. Według kalendarza z Nikomedii z IV wieku, przypadało ono na pierwszy piątek po Wielkanocy. Ten termin przyjął w V wieku Kościół perski, zachował się on współcześnie w kalendarzu Kościoła chaldejskiego.

Jan Chryzostom wspominał na początku V wieku, że w Konstantynopolu obchodzono laudację wszystkich męczenników chrześcijańskich, z całego świata, w pierwszą niedzielę po Zesłaniu Ducha Świętego. Termin ten potwierdzają bizantyjskie kalendarze liturgiczne.

Najstarsze świadectwa przeniesienia do Rzymu bizantyjskiego zwyczaju wspominania wszystkich męczenników w pierwszą niedzielę po Zesłaniu Ducha Świętego pochodzą z końca V wieku. W VI wieku obchody te rozszerzono w Rzymie na wszystkich zmarłych, którzy osiągnęli stan zbawienia. Jednak pod koniec VI wieku papież Grzegorz Wielki wykreślił to wspomnienie z rzymskiego kalendarza liturgicznego.

Według części świadectw z VII wieku, obchody ku czci wszystkich świętych przeniesiono na święto ku czci apostołów Piotra i Pawła, 28 czerwca, lub dzień następny po tym święcie. Inne świadectwa informują, że w VII wieku obchodzono wspomnienie wszystkich męczenników 13 maja, a dało temu terminowi początek przeniesienie przez papieża Bonifacego IV relikwii najbardziej czczonych męczenników do panteonu.

Świętowanie 1 listopada w Rzymie rozpoczęto najprawdopodobniej w roku 741. Papież Grzegorz III ufundował wówczas oratorium w bazylice św. Piotra na Watykanie *in honorem Salvatoris, sanctae Dei genitricis semperque virginis Mariae dominae nostrae, sanctorumque apostolorum, martyrum quoque et confessorum Christi, perfectorum iustorum*, czyli ku czci Zbawiciela, Maryi, apostołów, męczenników i wyznawców. W dokumencie fundacyjnym papież polecił odprawiać w tym oratorium modlitwy do Wszystkich Świętych w dniu 1 listopada.

1 listopada wprowadzono w Rzymie najprawdopodobniej pod wpływem dawnego zwyczaju, występującego u Anglosasów i Franków. Liczne bowiem świadectwa z IX wieku przekazują, że w Anglii i państwie Franków obchodzono 1 listopada uroczystość zwaną *sollemnitas sanctissima*. W związku z tym uważa się, że Wszystkich Świętych ma genezę przedchrześcijańską. Germanie oraz Celtowie organizowali jesienią uroczystości ku czci zmarłych zwane Samhain. Niektórzy uczeni wiążą Wszystkich Świętych z obrzędowością celtycką, ponieważ rok kalendarzowy i obrzędowy Celtów rozpoczynał się w listopadzie. W roku 835 papież Grzegorz IV zwrócił się do cesarza Ludwika Pobożnego, aby ten wprowadził obowiązkowe obchody uroczystości *sollemnitas sanctissima* 1 listopada w całym cesarstwie.

W roku 935 papież Jan XI wyznaczył na 1 listopada osobną uroczystość Wszystkich Świętych, które miało obowiązywać w całym Kościele. Wprowadził też wigilię tego święta. W roku 1475 papież Sykstus IV ustanowił w dniu 1 listopada obowiązkową dla wszystkich wiernych uroczystość i dołączył do niej oktawę obchodów. Wigilia i oktawa zostały zniesione w roku 1955 przez papieża Piusa XII.